

MUSTAQIL TA'LIM OLISH UCHUN FOYDALI METODLAR

*Ilmiy rahbar: Yuldasheva F.F.
O'zDJTU katta o'qituvchisi
Isroilova Durdona
O'zDJTU 2-kurs talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalari til o'rganuvchi talabalari uchun mustaqil ta'limni darsdan so'ng tashkil qilishdagi metodlar haqida so'z yuritilgan. Shuningdek, har bir metodning afzalliklari atroflicha yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: mustaqil ta'lim, metod, individual o'rganish, guruhda ishlash, muhokamalar.

Annotation: This article discussed the methods of organizing self-study after classes for students who are learning languages in higher education. Furthermore, the benefits of each method are explained in detail.

Key words: self-study, method, individual study, working with group, discussions,

Аннотация: В данной статье рассказывается о методах организации самостоятельного внеурочного обучения студентов высших учебных заведений. Кроме того, подробно объясняются преимущества каждого метода.

Ключевые слова: самостоятельное обучение, метод, индивидуальное обучение, групповая работа, дискуссии.

Hozirgi rivojlanib borayotgan zamonda barcha fandagi ma'lumotlarni faqatgina dars jarayonida yetkazib berish juda qiyin. Ayniqsa, bu ma'lumotlar boshqa chet tillarini o'rganish bo'yicha bo'lsa, bunday vaziyatda talabalar ham o'z ustida ishlashlariga to'g'ri keladi. Chunki, 80 minut davomida berilgan mavzuni to'laqonli o'rganish mushkul ish. Shuning uchun, dars soatlari davomida qamrab olinmagan mavzu va topshiriqlarni, talabalar o'zlari yetarlicha o'rganishga, va darsdan tashqari vaqtlarda o'z ustida izlanish va ijodkorlikka mustaqil o'rganish yo'li bilan erisha oladi. Talabalar ushbu jarayonda mustaqil fikrlash, mustaqil ravishda ishlash ko'nikmalarini o'rganishlari va uni keyingi bosqichlarda, ayniqsa, ilmiy faoliyatida ishlatishlari mumkin.

Hozirgi kunda mustaqil ta'lim olish uchun juda ham ko'p metodlar mavjud bo'lib, ularning ichida eng samarali metodlardan biri bu individual ishlashdir. Bunda, bilimga o'zi qo'shimcha, ya'ni darsdan tashqari ishlash orqali erishiladi. Bu metod orqali talabalar o'zi qiziqqan ma'lumotlarni topishi va o'rganishi mumkin. Shuningdek, ular bu ishni qilish orqali hech kimning yordamisiz vazifani bajargan bir mustaqil inson sifatida o'zini ko'ra oladi. "Ta'lim va tarbiya jarayonida har bir pedagog

talabalarning mustaqil fikrlashi uchun sharoit yaratishi lozim, aks holda talaba ongi tayyor shablonlar, streotiplarga shu qadar o'rganadiki, ular oxir oqibat har qanday noto'g'ri yoki yod g'oyalarga ergashib ketaveradigan bo'lib qoladi"¹

Ushbu metod 6 bosqichdan iborat. Avvalo, matn ko'zdan kechiriladi, ya'ni uning mundariyasi va bo'limlari bilan tanishib chiqiladi. Keyingi bosqichda mavzu yuzasidan savollar shakllantiriladi. Xususan, Men matndan nimani o'rganishim kerak? Yoki menga bu matnning qayerlari kerak yoki muhim? degan savollarni berishimiz kerak. Savollar tuzganimizdan so'ng ularga javobni matn ichidan qidirishimiz va shu joyni belgilab olish maqsadga muvofiq bo'ladi. Matni o'qish jarayonida savollar bitta joyda yoki butun matn ichida joylashishi mumkin. Shuning uchun, turli esda qolarli sxema va chizmalar orqali shu joyni belgilab qo'yish savolning javobini yozayotganimizda yordam beradi. Ohirgi bosqichda esa yozilgan va o'rganilgan bilimlar umumlashtiriladi.

"Oliy ta'lim tizimida mustaqil ta'limni tashkil etish va ularni raqobatbardoshligini ta'minlash, amaliy va nazariy bilimlarni mukammallik darajasiga olib chiqish muhim ahamiyatga ega"². Bu raqobatbardoshlik va mustaqil o'ranishning samarali metodlardan biri bu guruh bo'lib ishlashdir. Talabalar darsdan bo'sh vaqtlarida 2-6 talik kichik guruh tuzish orqali mustaqil bilim olishlari mumkin. Guruhdagi a'zolarining inoqligi va qiziqishlarining o'xshashligi bu jarayonni yanada zavqli qiladi. Bunda dars davomidagi o'tilgan narsalarni barcha a'zolar mustahkamlab, ko'plab yangi ilmlarni o'rgana olishadi. Bu jarayonda ularga darsdagi eslatma va konspekt daftaridan foydalanish yoki o'zaro eslatmalarini solishtirish juda katta foyda beradi. Guruh kutubxonaga borib, mavzu ustida tadqiqot olib borishi yoki ba'zida professor ustozlardan ko'mak olishi ham mumkin. Kutubxonada guruhdoshlar kelishgan holda mavzuni qismlarga bo'lib o'qish va o'z qismini guruhdoshlariga aytib berish orqali ham ma'lumotlarni ko'proq esda qolishini ta'minlasa bo'ladi va albatta, bu vaqt ham tejalishiga ham olib keladi. "Guruh bo'lib ishlash o'rganuvchilarda samaradorlikni oshiradi va boshqalar bilan hamkorlik qilib, muammolarni hal qilishda va turli xil odamlar bilan moslashib ishlashda ham yordam beradi."³

Keltirib o'tilgan metodlar talabaning faqatgina darsliklar bilan cheklanib qolmasdan, ularning mustaqil ravishda ma'lumotlarni o'rgana olish maqsadida qo'llaniladi. Bu metodlarning yana bir afzalliklaridan biri shundaki, bu talabada o'zini ustida ishlashga, kreativlik va jamoada ishlash ko'nikmalarini yaxshilashga, o'rganan

¹ Quvondiqova M.I. Oliy ta'lim tizimida mustaqil ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari. "Tafakkur manzili"- 2022. 381-b

² Azizxo'jayeva N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogic mahorat. T.: -O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi, 2006 y. 166-b

³ Avlaev O.U. Jo'rayeva S.N. Ta'lim metodlari. O'quv uslubiy qo'llanma. Toshkent, Navro'z, 2017. -208 bet

narsalarini o'rgatishga juda katta yordam beradi. Talabalar o'zlarining imkoniyatlaridan kelib chiqib, bittasini tanlashlaru va mustaqil ravishda ham samarali ta'lim olishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Quvondiqova M.I. Oliy ta'lim tizimida mustaqil ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari. "Tafakkur manzili"- 2022. 381-b
2. Azizxo'jayeva N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. T.: -O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi, 2006 y. 166-b
3. Avlaev O.U. Jo'rayeva S.N. Ta'lim metodlari. O'quv uslubiy qo'llanma. Toshkent, Navro'z, 2017.-208 bet